

Izhaja vsako sredo in petek zjutraj.
 Stane za celo leto 15 L
 » » pol leta 8 »
 » » četrt leta 4 »
 Za inozemstvo celo leto lir 40.
 Na naročila brez dopolne naročnine se ne moremo ozirati.
 Odgovorni urednik: Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 85

V Gorici, v serdo 7. novembra 1928

Leto XI.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo v naprej. — List izdaja konsorcij »Gor. Straže«. — Tisk Katoliške tiskarne v Gorici, Riva Piazzetta št. 18. Uprava in uredništvo: ulica Mameli št. 5. St. poš. tek. rač. 11/1147. Telef. int. št. 308.

„Država sužnjev“.

Vsi občudujemo in se divimo sili in veličju angleške svetovne države, angleškega imperija. Njegova moč je tako razsežna, njegov vpliv tako merodajen, da vzbuja v nas malih in skromnih skoro zavist. In vendar so vsled sedanjega kapitalističnega reda gospodarske in socialne razmere v tej mogočni državi take, da jo označuje znani angleški katoliški pisatelj in družboslovec (sociolog) Hilaire Belloc v neki svoji nedavno izišli knjigi za »državo sužnjev«. Ker so odnosi med redkim številom gospodujočih kapitalistov in milijoni ostalih hlapčujočih državljanov tudi v drugih državah slični angleškim, zato hočemo v naslednjem navesti par Bellocovih misli.

Najprvo ugotavlja Belloc sledeče: »Državo sužnjev imenujemo zajednico ljudi, v kateri vlada družabni red, po katerem so številne družine in številni posamezniki po pisanem pravu prisiljeni k delu v dobrobit drugih družin in posameznikov.«

Potem pravi: »Industrijski sestav je bil pojav, posledica kapitalizma in ne njegov vzrok. V Angliji smo že imeli kapitalizem, ko industrijski sestav (industrializem) še ni obstajal. Preden se je uporabljal premog in novi dragi stroji, preden so se osredotočila stvarna proizvodna sredstva v mestih, je že bil kapitalizem. Kapitalizem, to je prilastitev življenskih virov po nekaternikih, je obstojal že davno pred velikimi iznajdbami. Zmaličil je ugodne vplive, ki bi jih odkritja in iznajdbe mogoče rodile, in jih spremenil iz blagoslova v kletev. Radi strojev nismo zgubili svoje svobode; zgubili smo svobodo duha.«

»Industrijski sestav se je razvil na Angleškem. Na Angleškem so se izoblikovale njegove tradicije in njegovi običaji. Ker je bila pa ta Anglija, v kateri se je razvil, že kapitalistična Anglija, zato se je moderni industrializem, ki ima svoj izvor v Angliji, povsod, kjer je danes razširjen, vrzal po svojem kapitalističnem razvoju.«

»Zmagujoči kapitalizem se je postal celokupnega zakonodajstva in poročevalskega ustroja. Vse to ima še danes v svojih rokah. Dandanes se ne izvrši nobena tako zvana »socialna reforma«, pri kateri bi se ne dalo dokazati, da stremi po poglobitvi in utrditvi družbe, ki smatra za nekaj samoposebi umevnega, da pičila skupina ljudi poseduje, velika večina pa da živi ko podrejeni kruhoborci. Velika večina široke angleške mase pričakuje zboljšanja svoje usode od oblastvenih odredb in ukrepov —, ne pa od imetja, ne od svobode.«

»Današnji proletar se čuti za proletarca po poklicu; po vseh človeških možnostih smatra, da ni določen za nič drugega kakor za proletarca.« Končno zastavlja Belloc naslednje vprašanje:

»Če bi kdo predlagal milijonom družin, ki žive življenje dninarjev, da naj sklenejo za vse življenje delovno pogodbo, s katero bi jim bila zagotovljena stalna služba in dnina, kakoršno so navajeni smatrati za pravilni zaslužek, koliko bi jih bilo, ki bi je ne sprejeli?

Svoja izvajanja zaključuje globo-

ki mislec takole: »Ona velika množica kruhoborcev, ki tvorijo podlago današnje družbe, vidi v vsem, kar malenkostno zviša njen trenutni dohodek, in v vsem, kar jo kolikortoliko štiti pred neprestano nevarnostjo negotovosti, resnično srečo. Oni umevajo in pozdravljajo tako dobroto po svoje in so vedno pripravljene plačati za to dobroto tudi primerno ceno: da se svojim

gospodarjem celo življenje in vedno bolj usužnjijo.«

Priobčili smo te misli, ker zgovorno pričajo, kako je sedanji družabni red res potreben, da se presnuje v temeljih. Kapitalizem, ki v njem brezobzirno in vsemogočno gospodari, je svobodnega človeka ponižal v sužnja. Le Kristusov vekoviti nauk, ki je že nekoč dvignil človeka iz suženjstva, je v stanu, da razbije te moderne verige in mu da svobodo, ki mu gre po božji postavi.

Kaj se godi po svetu?

Hrvatski glas o srbsko-hrvatskem sporu.

Zagrebski list »Jugoslovenski Lloyd«, dnevnik za sodobno politiko in skupne narodne koristi ter zelo vpoštevano glasilo hrvatskih gospodarskih krogov, objavlja v svoji 244. številki letošnjega leta (25. oktobra) uvodnik o notranjem položaju v državi. Članek je zelo zanimiv, ker kaže mišljenje tistih ljudskih slojev, ki niso zastrupljeni s strankarsko zagriženostjo. Del članka objavljamo v prevodu. Članek izvajajo:

»Z zborovanjem v Sisku se je zaključila nova doba naše notranje politike. Ta doba, v kateri se je izvršil strašni politični umor, spada med najvažnejše v novejši zgodovini hrvatskega naroda. Hrvatski narod ni od l. 1848. in 1867. (nastop dualizma in nagodbe z Ogrsko, ur.) nikdar imel take politične konjunkture kot sedaj. Takrat je lahko udeležil največji del svojih ciljev; bilo pa je takrat več politične zrelosti in modrosti. Vsi odločilni činitelji so se podvizali, da popravijo ono, kar je bilo hrvatskemu narodu zoprno in kar ga je oviralo v njegovem razvoju in življenju. Ni dvoma, da se je sedanji hrvatski politični rod bojeval 50 let. Vse to se zdi sedaj izgubljeno, ker ni bilo o pravem času in na pravem mestu politične dalekovidnosti. Skratka, hrvatski narod sedaj nima več državniških glav, temveč ga vodijo demagogi, ki pri stremljenju po karšnikoli osebnih ugodnostih pozabljajo na veliko nalogo, ki jim je naložena kot dolžnost.«

Proti kencu opozarja člankar na kvaren vpliv, ki ga ima razdor med Srbi in Hrvati na dinar. »Dinar je srbski in hrvatski in slovenski ter življenski vir vseh nas in podlaga obstoja države.« Zato je treba paziti, da odgovorni krogi ne padejo v isto zmoto kot hrvatski politiki.

Kriza romunske vlade.

V soboto 3. novembra je predsednik romunske vlade Vintila Brațianu podal ostavko svoje vlade. Kot vzrok se navaja težaven notranji in gospodarski položaj, ustalitev denarja in druga težka vprašanja, ki zahtevajo sodelovanja vseh strank. Odstop vlade ni presenetil nikogar.

Regentski svet se je začel posvetovati z načelniki posameznih strank. Povabil je na razgovor prof. Jorga, generala Avarescuja in voditelja kmetov Maniuja. Iz razgovorov je razvidno, da so liberalci in Brațianu pripravljene sodelovati s kmetsko stranko, a pod pogojem, da ostane sedanja zbornica do po-

teka zakonite dobe. V zbornici imajo liberalci večino, Maniu in njegovi pa zahtevajo, naj se zbornica takoj razpusti, ker ne predstavlja narodove volje, in naj se razpišejo nove volitve. Šele ako se to izvrši, bodo kmetje pripravljene prevzeti odgovornost za reševanje važnih vprašanj.

Kriza se rešuje počasi. Regentski svet je poklical iz Londona bivšega zunanjega ministra Titulescuja na posvetovanje. Za sedaj se misli sestaviti začasna vlada iz vseh strank. Ta vlada bi ostala na krmilu samo kake tri ali štiri tedne in bi uredila vprašanje zunanjega sojila. Maniu je odločno proti taki rešitvi krize. Dočim so vse druge stranke zanjo. Pojavljajo pa se že glasovi, da naj Maniu sestavi močno vlado. Zdi se, da se kriza ne bo tako kmalu rešila.

Kongres francoskih radikalnih socialistov.

Težko pričakovani kongres francoskih radikalnih socialistov se je pričel v soboto 3. novembra v Angersu. Na tem kongresu se bo odločilo, ali naj radikalci glasujejo za vladne predloge glede 70. in 71. člena finančnega zakona in sploh, ali naj še nadalje podpirajo vlado. Zborovanja se udeležujejo vse važnejše osebnosti v stranki, n. pr. Daladier, znani Caillaux, naučni minister Herriot, notranji minister Saurrant itd. Debate so precej živahne; znano je namreč, da notranji minister Saurrant zagovarja Poincaréja in njegovo politiko, medtem ko ga Daladier, predsednik stranke, napada.

Poljsko-litavski spor.

Sobota, 3. novembra, je važna tudi za razvoj razmerja med Poljsko in Litavsko. O teh dveh vzhodnih državah smo v »Goriški Straži« že marsikdaj pisali. Znano je, da obstoja med obema državama nekako prikrito vojno stanje. Zveza narodov se je z zadevo že parkrat bavila. Svetovala je obema strankama, naj se lepo med sabo pobotata. Poljaki in Litavci so poskušali ubogati. Začeli so se pogajati, kako urediti gospodarske in prometne stike. Dozdaj so se vsa pogajanja brez uspešno razbila.

V soboto pa so se v Königsbergu v vzhodni Prusiji vnovič sestali zastopniki poljske in litavske vlade, da napravijo konec večnim obmejnim spopadom in da ustvarijo način mirnega sožitja med obema državama. Poljske zastopnike vodi zunanji minister Zaleski, litavske mu zastopstvu pa načeljuje ministriški predsednik Woldemaras. To pot

bo konferenca proučevala vprašanje obmejnega prometa. Ali bo konferenca uspela ali ne, se bo pokazalo prihodnje dni.

Mezdni boj nemških kovinarjev.

V središčih kovinarske industrije je v zapadni Nemčiji je položaj nespremenjen, 220.000 delavcev počiva. Opravljajo se samo najnujnejša dela. Tvorнице imajo še nekaj starih zalog. Ko bodo te izčrpane, se bodo odjemalci morali obrniti v inozemstvo, zlasti v Belgijo in Francijo.

Spor med delodajalci in delavci traja že dalj časa. V Nemčiji imajo posebno postopanje, kako poravnati plačilne spore. Vlada je dolžna posredovati in ako posredovanje nič ne zaleže, uradno razsoditi ter proglasiti razsodbo za obvezno za obe stranki. To je vlada storila tudi v tem slučaju. Podjetniki pa so se uprli in vložili proti razsodbi priziv na državno delovno razsodišče. Medtem so pa postavili na cesto vse delavce. Sedaj čakajo na rešitev priziva.

V Nemčiji se splošno misli, da ima zadržanje kovinarskih podjetnikov tudi politično ozadje. Podjetniki hočejo odpraviti pravico države do vtikanja v razmerje med delodajalcem in delavcem ter stremiti po prejšnji svobodi in moči. Jasnó je, da delavstvo ne more pustiti od svojih težko priborjenih pravic. Poleg tega so podjetniki večinoma pristaši desničarskih strank in hočejo nagajati sedanji levičarski vladi.

Okno v svet.

Poljsko-češko bratstvo.

V nedeljo 10. novembra bo poteklo 10 let, odkar pesem »Ješče Polska nie zginola« spet svobodno doni po osvobojeni Poljski. Deseto leto že živi poljska republika.

Pa ne le za-se živi, marveč vedno bolj išče stikov s sosednjimi slovanskimi državami. Ko je Češka 28. oktobra obhajala svoj narodni praznik, so po vseh poljskih šolah imeli predavanja o Češki. V nedeljo bodo pa Čehi bratom Poljakom na enak način vrnil.

Nemški častniki na Kitajskem.

Na Kitajsko bo v kratkem odpohtoval nemški polkovnik M. Bauer, član generalnega štaba med vojno. Bauer bo preustrojil kitajsko nacionalistično armado. Z njim pojde večje število nemških višjih častnikov, ki mu bodo pomagali.

Pangalos zopet zaprt.

Grška vlada je nekdanjega samoderžca Pangalosa spet zaprla. Komaj je bil mož spuščten iz Krete in se je spet vrget v politični metež, pa je spet notri. Boje se ga!

Nemški zun. min. dr. Stresemann je dospel v Berlin, kjer je zopet prevzel svoje mesto. Sedaj bo vzlet v roke zadevo z vojno odškodnino. Tudi imenovanje novega poslanika v Moskvi so odlagali do njegovega prihoda.

Sprememba vlade na Španskem.

Diktator Primo de Rivera bo baš je v kratkem izvršil nekatere spremembe v vladi. Poleg tega bo odpravil zunanje ministrstvo. Zunanje zadeve bo vodilo posebno tajništvo v ministrskem predsedstvu. Vse spremembe stremijo za tem, da se utrdi diktatura.

pavi. Končno sta se nekaj sporekla in sedaj pobira eden za trvdko v Vipavi, drugi pa pošilja mleko v Trst. Spor med mlekarji pa nas ži vinorejce prav nič ne zanima in tudi nas ne zanima, komu mleko od dajata, pač pa hočemo, da se prevzeto mleko plača in to prav kmalu. — Ne vemo kdaj bodo naši ljudje spregledali. Nekaj kmetovalcev si je nabavilo posnemačnike. Za pridobljeno maslo dobijo toliko, da jim plača liter mleka po 68 stotink, vse posneto mleko pa ostane doma. Mi pa naj dajemo sveže mleko zbiranjem po 60 stotink in to zbiranjem, ki brez vzroka zavrnejo dobro mleko, če ga imajo preveč. Kmetovalci, ali ni nujno potrebno, da se bi že enkrat združili v združeno mlekarstvo in magari delali samo maslo? Samo ne zahtevajte vsi, da morate imeti posnemačnik ravno pred nosom.

Knjizevnost in umetnost.

Koledar za l. 1929.

Sv. Mohor že troši svoj letošnji književni dar po Goriškem. Za danes si oglejmo le Koledar. Slehernik pač seže najprej po njem, ker ve, da dobi notri zvrhan koš pisanic. Lep je še vedno ta naš Koledar prav ves. Toda kaj pa že bolj dopade kot drugo.

Prav izborna sta popisa iz Nemčije in Argentine. Posebno zdaj, ko vse dirja za bornim kruhom. Toda na koncu lepih opisov, je še lepši izrek »Ljub je domek, če ga je tudi samo en bobek«. In res je lep naš domek. Le preberi, kako ti Trentar salamensko lepo pove o našem planskem svetu. Ko spis prebereš, bi kar vstal izza mize, pa jo vrezal »čez gorice in ravnice« v tisti pravljčni svet. Morda je to eden izmed najboljših spisov v Koledarju.

Kako so znali to lepo zemljo ljubiti naši fantje in dekleta, boš videl ko prebereš povestico »Za rodno zemljo«. Je sicer običajna koledarska povest, pa lepo, prikupno pisana.

V široki svet te popeljejo misijonski opisi iz Indije in Rusije. Kako bi bilo lepo — seve stroški so prva reč — če bi Koledarjev urednik mogel na celo stran dati katero izmed mistično globokih Vasnecovih ruskih slik. Pa v barvah, če bi se dalo. Mohorjani bi si jo izrezali, pa v okvir in na steno. Če bi se to dalo vsako leto ponavljati, bi po naših domovih imeli lahko prelepo zbirko mohorskih slik. Patēja, pisatelja misijonov, pa je le treba držati, ker tako lepo piše.

Oddelek »Življenje naših mož« je po mojem mnenju eden najbolj posrednih. Še celo razširiti bi ga bilo treba, da bi res vsi »naši možje« v njem svoj koticček našli. Letošnja življenjepisa sta prav prirčno pisana. »Dekliška greda« ni vsako leto potrebna. Drugoč bi že morali »Letopis« notri spraviti. Mohorjani radi zvedo na par straneh lepo razvrščeno, kaj se je zgodilo po širokem svetu. Ljudem tudi ugaja kaj iz narave ali zvezdoznanstva ali kaj podobnega. Zlasti je pa potrebna domača zgodovina. Bo pa Koledar prihodnjič bolj poskrbel za to.

Med tem glavnim koledarskim gradivom je še vse polno dobrih, nekaj tudi manj dobrih drobtinic.

Vendar pa je Koledar zmeraj tista knjiga, živopisana in raznobarna, ki po njej sleherni Mohorjan najprej seže. Tako se bo zgodilo tudi letos, in upamo, da v zadovoljstvo Mohorjanov.

Slavko Savinšek: »Milica«.

Otrok bolesti. Samozalozba. Str. 117. Cena 10 Din, s poštino 12 D. Naroča se pri pisatelju v Kamniku. — Pisatelj nam pripoveduje zgodbo o deklici Milici, ki si je v otročji razposajenosti pokvarila noge. Zgodba je zelo ginljiva. Knjigo priporočamo.

Tržne cene

dne 6. novembra 1928.
Česnik kg L. 0.80—1; sveže zelje L. 0.90—1.10; cvetača L. 1.50—1.80; korenje L. 1—1.20; čebula L. 0.80 do 1; fižol navaden L. 3.20; salata L. 1.60—1.80; jajčniki L. 1.20—1.40; krompir L. 0.60—0.70; paradižniki L. 0.60—1; repa L. 0.40—0.50; redič L. 1.40—3; špinača L. 0.60—0.80; zelena L. 0.80—1; motovilec L. 2.20 do 2.40; ohrovt L. 0.60—0.80; kos stanj L. 1—1.40; jabolka L. 1—3; maroni L. 1.80—2; hruške L. 1.60 do 3; sveže maslo L. 15—16; presno maslo L. 17—18; mleko liter L. 1 do 1.10; skuta kg. L. 4; jajca kos L. 0.60—0.70.

Listnica uredništva.

L. Č., R.: Vašega dopisa ne moremo priobčiti, ker ne razumemo vsebine, za katero nosimo polno odgovornost.

I. R., L. — A.: O zadevi nismo nič poročali, ko je izrekla sodnija svojo obsodbo, zato ne smatramo za umestno, da bi jo sedaj spravljali v širšo javnost. Tudi je stvar zelo osebna in malenkostna.

F. F., L.: Ker smo prejeli Vašemu podobem dopis od druge strani, smo Vašega odložili. Oglasite se še!

Izvrstna jed

za kosilo in večerjo so testenine »Pekatete«, makaroni, spageti in drugo. Kadar jih kupuješ, zahtevaj ½ kg zavoje z napisom »Pekatete«.

Darovi.

Za Alojzijevišče: Namesto cvetja na grob pok. Marije Sarđoč daruje Vincenciija Šček 30 lir.

Mesto cvetja na grob gospe Marije Sarđoč darujejo Lojzetovi prijatelji 120 lir.

Prisrčna hvala!

Kmečka posojilnica v Devinu vabi svoje člane na

REDNI OBČNI ZBOR,

ki se bo vršil v združnem prostoru v Štivanu v nedeljo dne 11. novembra ob 3. uri popoldne.

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva in odobritev računa za l. 1927.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Sprememba pravil.
5. Slučajnosti.

V slučaju nesklepnosti, se bo pol ure pozneje vršil drugi občni zbor z istim dnevnim redom, ki bo sklepal ob vsakem številu navzočih članov. Načelstvo.

Velika zaloga mrtvaških potrebščin: kompletne pogrebne opreme I. razreda od 300 lir naprej, II. razr. 200 lir, III. razr. 100 lir, otročji pogrebi od 25 lir naprej. J. Saksida. Dornberg 3.

Prodajo se lepe, doneče, nove orglje, pneumatične s 7 registri, cianast prospekt. Na ogled v tovarni Iv. Kacin, P. Tomaseo 29, Gorica.

Učenca za krojaško obrt, poštenih staršev, sprejem takoj; najrajši bi imel že pol izučenega. Pojoi po dogovoru. Anton Kaltucker, krojač, Illova pri Podmelcu.

Mlekarničnega vodjo sprejme v službo Mlekarska zadruga v Trnovem (Torrenova di Bisterza, Carnaro). Isti je vposlati do konca novembra t. l. ponudbe z osebnimi podatki, z navedbo svojih zahtevkov, časa, kdaj naj bi se izvršil nastop službe in z dokazi o:

- a) strokovni izvežbanosti,
- b) dosedanjem službovanju,
- c) neomadeževani preteklosti,
- d) italijanskem državljanstvu,
- e) znanju deželnih jezikov.

Ob priliki nenadne smrti našega ljubljenejšega dobrega očeta, starega očeta in tasta

JOŽEFA MARCA

posestnika na Planini pri Vipavi

se tem potom najiskrenejše zahvaljujemo preč. g. župniku Pišotu za tolažbo v zadnji uri, vsem vaščanom za njih veliko požrtvovalnost, posebno pa g. Puncuhu, vodji Kmetске posojilnice v Vipavi za prekrasen venec in v srce segajoč govor ob odprtem grobu, domačim pevcem za ginljive žalostinke ter vsem, ki so dragega pokojnika spremili na njegovi poslednji poti.

Planina, 4. novembra 1928.

Anica roj. Živec, sinaha, Stanislav in Bojan, vnuka.

ZAHVALA

Vsem, ki so nam v dolgi bolezni inob smrti naše drage mame

Marije Sarđoč

izkazali svojo pomoč ali sočutje, se prisrčno zahvaljujemo. Posebno zahvalo smo dolžni zdravnikom g. drju Silviju Murgu in g. drju L. Simonitiju, ki sta nudila pokojni skozi mesece večjo in vestno zdravniško pomoč. Zahvaljujemo se č. g. Ivanu Reščiču, ki je rajno obiskoval in jo previdel. Hvala gg. pevcem za žalostinko in vsem, ki so spremili rajno na poslednji poti.

Zadušnica za pokojno se bo vršila v petek 9. t. m. ob 7. uri v cerkvi sv. Ivana.

Gorica, 6. novembra 1928.

Družine Sarđoč — Abuja — Žabkar.

Pozor! — Vsled selitve se ugodno proda mizarska delavnica z zalogo pohištva; pozicija ugodna, za služek gotov. Razprodaja raznega pohištva po znižanih cenah. — **Ivan Miklus, Gorica, Viale XX, Settembre 23.**

V Oblokah pri Hudajužni je poceni na prodaj posestvo, h kateremu spada hiša s slamo krita (kuhinja, izba, veža in spalna soba), klet, kozolec, njive, dve senožeti s senikom in 4 parcele obč. gozda in 1 senožet; redé se lahko 3 goveda. Proda se radi razmer. Cena po dogovoru. Natančnejši podatki pod št. 4, Obloke.

PRIMARIJ
Dot. D'OSVALDO
GORICA
Špicjalist za očesne bolezni
SE JE PRESELIL
v ulico Dante 10
Sprejema od 10-12 in od 3-4.

Teod. Hribar (nasl.) - Gorica
CORSO VERDI 32 - - (hiša Centr. Posoj.)
Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenschaff & Raymond, vrabovredno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega suhna.
Blago solidno! **Cene zmernel!**

KMETOVALCI

Vi dobite od živinoreje najvišji donos z naročitvijo edinega posnemačnika

DIABOLO

kateri je prvovrsten ŠVEDSKI SVETOVNI izdelek.

Plačuje se lahko v obrokih.

Večletno jamstvo tovarne. Krajevni zastopniki se iščejo. Ceniki in katalogi so brezplačno na razpolago.

KNUT JONSON, BOLZANO

Vittorio Jonson - Gorica, Via Contavalle 4-II.
in Josip Kovačič, trgovina, Idria pri Bači 94

